

Lausunto luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/21836/2021

LAUSUNTO

Luonnonvarakeskus, Pohjoismaiden geenivarakeskus ja Suomenkarja ry. kiittävät mahdollisuudesta esittää näkemyksemme strategialuonnokseen vielä tässä vaiheessa. Strategia on tavoitteeltaan monipuolinen ja se sisältää monia eri ulottuvuuksia. Sitä on valmisteltu laajassa sidosryhmien kokoonpanossa jo tovin. Tosin sidosryhmän kattavuutta voisi vielä parantaa.

Geenivaratyö ylläpitää alkutuotannossa hyödynnettävien eläinlajien geneettistä monimuotoisuutta ja tuottaa tutkimuksen käyttöön sekä jatkojalostukseen arvokasta materiaalia. Monet samat säilytyksen lainalaisuudet koskevat sekä uhanalaisia kotieläinpopulaatioita että luonnonvaraisia populaatioita. Lisäksi biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (Convention on Biological Diversity, CBD) koskee luonnonvaraisen monimuotoisuuden lisäksi maatalouden geenivaroja.

Julkisessa keskustelussa kotieläintuotanto nimetään yhdeksi pahimmista luontokadon aiheuttajista, ja ratkaisuksi on vaadittu jopa koko sektorin alasajoa. Todellisuudessa kotieläinsektori on hyvin heterogeeninen toimialue, ja sen eri osa-alueisiin liittyy erilaisia vaikutuksia, joista osa myös luonnon monimuotoisuutta ylläpitäviä. Pidämme tärkeänä, että keskusteluissa kuullaan kattavasti eri osapuolia, jolloin ongelmasta voisi tulla osa ratkaisua.

Ihmisen muovaamaa luontoa ei voida erottaa luonnonvaraisesta ympäristöstä. Suomen luonnon köyhtymisen toiseksi yleisimmäksi syyksi on osoitettu avoimien elinympäristöjen umpeenkasvu ja rehevöityminen. Perinteisten biotooppien, kuten kotojen, niittyjen, hakamaiden ja metsälaidunten tiedetään olevan erittäin uhanalaisia. Alunperin nämä nyt uhanalaiset biotoopit ovat syntyneet kotieläinten laiduntamisen seurauksena. Biotooppien häviämisen syy on ollut laiduntajien lukumäärän romahtamisessa siirryttäessä teho- ja maatalouteen.

Ihmisen ylläpitämien vanhojen alkuperäisten kotieläinrotujen biodiversiteetti on kärsinyt maatalouden muutoksissa, ilmastokriisissä ja muuttuvien kulutustottumusten seurauksena. Useiden alkuperäisrotujen populaatiokoot ovat romahtaneet viimeisimpinä vuosikymmeninä. Jäljelle jääneet arvokkaat geenivarat pitäisi saada hyödynnettyä kestävien ja luontokatoa torjuvien ratkaisujen kehittämiseen – kesytetyt geenivarat voivat toimia elvyttävästi myös muun luonnon monimuotoisuuden ylläpidossa, sillä geneettisen monimuotoisuutensa ansiosta ne ovat mm. säilyttäneet kykensä hyödyntää luonnonvaraisia lajityyppejä. Laiduntamalla ylläpidetään tärkeää osaa suomalaista maisemakulttuuria.

Tiedetään, että kulttuuriperinnön ja geenivarojen eteen tehdyt suojelutoimet tukevat toinen toisiaan. Strategian tulisi sisällyttää vahvemmin ihmisen muovaavan luonnon kulttuuriperintö. Alkuperäisrotujen kasvattajille tehdyssä kyselyssä kulttuuriarvot ja geenivarojen arvo nousivat tärkeimmiksi motivaatioiksi alkuperäisrotujen kasvattamiselle. Nykyisellään kuitenkin vastuu geenivarojen säilymisestä on liikaa yksittäisten eläinten omistajilla. Vastuuta tulisi jakaa leveämmille hartioille, ja yhteistyötä luonnon monimuotoisuudessa ja kulttuuriperinnön säilyttämisessä olisi syytä lisätä eri toimijoiden välillä. Olisi hyvä, että strategia ottaisi huomioon eri julkishallinnon alojen mahdollisuudet osallistua toimenpiteisiin. Jokaisen panos on tärkeä.

Lausunnon antajat

Mervi Honkatukia, Pohjoismaiden geenivarakeskus, NordGen

Juha Kantanen, Luonnonvarakeskus

Anne Rintamäki, Suomenkarja ry.

Luonnonvarakeskus koordinoi Suomen maa-, metsä ja kalatalouden kansallista geenivaraohjelmaa. Tässä lausunnossa tarkastellaan strategialuonnosta eläingenivarojen näkökulmasta.

Pohjoismaiden geenivarakeskus NordGen on Pohjoismaiden yhteinen geenivarojen osaamiskeskus ja geenipankki. Tehtävämme on varmistaa kotieläinten, kasvien ja metsäpuiden geenivarojen säilyttäminen ja niiden kestävä käyttö Pohjoismaissa. NordGen tarjoaa työkaluja ja neuvontaa elävien populaatioiden geneettisen muuntelun ylläpitämiseksi (in situ), mutta myös geneettisen materiaalin pitkäaikaiseen kryosäilytykseen (ex situ). Työskentelemme monissa geenivarojen karakterisointiin, säilyttämiseen ja kestäväan käyttöön liittyvissä tutkimus- ja kehityshankkeissa. Asiantuntijamme ovat kaikkien Pohjoismaiden käytettävissä.

Suomenkarja ry:n päätehtävä on tukea alkuperäisrotujen käyttöä, kasvatusta ja monipuolisen geeniperimän säilyttämistä.